

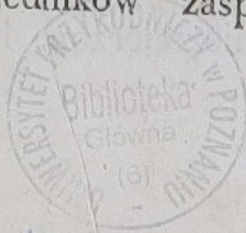
W S T Ę P.

I. O PRZEDMIOTACH I ZNAJOMOŚCIACH NAUKĘ LESNICTWA SKŁADAJĄCYCH.

Niebyło nas był Las; niebędzie nas, będzie Las. Takie było ojców naszych zdanie; takie iest ieszcze powtarzane oświadczenie tych, którym niemilo iest czynić ofiarę z dotychczasowych samowolnych użytków dla iakieys podług nich uroionéy korzyści.

Zdanie to w sposobie przysłowia wyrażone, iuż iest dowodem walki ze zdaniem przeciwném, iuż przeświadcza że od dawna musiała powstać troskliwość o zachowanie téy piękney dzierzaw naszych części, która pod lasami leży, i że przeciwko téy niespokoyności, téy żądzy widzieć za-bezpieczoną przyszłość, żyjący starali się przykładem poprzedników zaspokaiać boiaźń następcó.

imw. 93918
CCP013504

I
C-22276 a

2011/P/444

Ale skąd ta walka, i przy której spór wiodącej stronie jest słusność i prawda? Zagadnienie to jest ważne, i przyzwoite na samym wstępie pisma Nauce Leśmiej poświęconego, i chcącego wszystkich znościomości, przez nią objętych, dać wyobrażenie.

Czy potrzebna jest Nauka Leśnictwa? czy zostawiając lasy działaniu samego przyrodzenia nieosiągniemy najlepiej i bez kosztu celów, jakie sobie przy starownym wychowie ich zamierzamy? Jeżeli rozwiązanie zapytania tego nieusprawiedliwi Nauki Leśnej, próżnobyśmy się o jej nabycie starali, nadaremniebyśmy czas na jej udoskonaleniu trawili.

Obaczmy, jakie nam w tej mierze rozsądek i bezstronne zastanowienie się podadzą uwagi.

Jakiż jest skutek Lasu samemu sobie zostawionego? i jaka takiego lasu jest postać? Ażeby to wysledzić, ażeby się widocznie o tym zapewnić, trzeba nam w takie powędrować strony, gdzie albo mało albo wcale niema ludzi. Idąc za tą wskazówką, trzeba nam do północnej Azji i Ameryki, lub najpółnocniejszych Europy zagłębić się części. Tam to jeszcze, ale tam jedynie znajdziemy nieprzejrzone, niezmierzone bory, które od

stworzenia ziemi nie tknięte, żadnych skutków pobytu człowieka, to jest żadnego śladu zniszczenia nieokazują. Jakaż jest tych szanownych i ogromnych lasów postać? Naywspanialsza, i ze wszechmiar podziwienia godna. Drzewa tu znajdziemy wielkości niezrównanę, wieku, którego już niewidziemy przykładu; dobroci szczególny, w rodzajach z których wiele albo zupełnie u nas znikły, albo tylko tu i owdzie przypadkiem oszczędzone spostrzedz się dają. Odnowienie tych Lasów jest ciągłe, naturalne, za pomocą działań samych tylko praw przyrodzenia. Drzewo w nich zwolna dościga całej swęj dojrzałości, a po przeżyciu wielu wieków, doszedłszy kresu życia, pada, rozsypuje się, i karmiąc wzajemnie ziemię co go wydała, prochem swoim wzrastającą po sobie zasila młodzież.

Gdy taki jest skutek natury samęj sobie zostawionęj; czemu ięj pomyślności lasów naszych nieporuczamy? na coż się w ięj mieszamy działania? na co tam rządzić i kierować chcemy, gdzieby nam tylko dziwić się i spokojnie używać należało?

Tę pozorną trudność zarzucających, czyliż nam nie wolno będzie z naszęj strony zapytać się, czy ziemia nasza od stworcej na same tylko mie-

szkanie dzikich zwierząt jest przeznaczona? czyliż raczćy nie jest siedliskiem i dziedziną króla swego, to jest: człowieka? czyliż prawicą Wszemocnego pobłogosławione nierozszerzyło się to panujące plemie do ogromnćy tysiąca milionow liczby? czyliż zatćm człowieka potrzebom innym ustąpić niemiałćy i zwierzćta i drzewa? czyliż lasy niepowinny się były zamienić w role, pastwiska, łąki, i w miejsca potrzebne dla osady wsiów, miast i grodów obszernych?

Tak jest zaiste: musiało to nastąpić i nastąpiło rzeczywiście; i dla tego, w walce sztuki z przyrodzeniem, surowa i wspaniała niedostćpnych borów dzikość ustąpić musiała otwartćy i uśmichaiććy się żyznych pól uprawie.

Wyższe przeznaczenie i natura towarzyskiego człowieka, zwyciężyć musiała głucho dotąd w odwiecznych lasach dziaćfuiććą roslinną naturę. Uczynił to i dokonał rozsiedlaiććy się człowiek, nie w chćci poprawienia dziaćfan przyrodzonych, nie w zamiarze zachowawczym, opiekuńczym; owszem, ostrą uzbroiony stałć szedł on iak niszczyciel, szedł wstćpnym boiem, a głęboko w ziemić wkorzenione wywracaićć dćby i modrzewy, z umysłu wytćpiał, wypleniał bory, by rozszerzył pola, którćch do utrzymania swego potrzebował.

Niemasz więc już oprócz tych niewielu wyżéy wspomnionych i odludnych części ziemi; niemasz już lasów saméy naturze zostawionych; działania iéy pomieszał człowiek, plemie swoje rozmnażając. Umnieyszyły się, a gdzie niegdzie i znikły ciemne lasów zacisza. Potrzeby wszakże człowieka, które z lasów zaspokaił nietylko się nie ograniczyły, lecz się ieszcze codzien zwiększają. Trzeba więc za pomocą sztuki wesprzeć działania natury; trzeba wszelkich użyć starań, aby równą, a ieżeli bydź może większą korzyść z mniejszéy ciągnąć przestrzeni. Ztąd potrzeba przemysłu, a w nim zrodło Nauki Leśnéy.

Powiedzieliśmy, że się potrzeby ludzi zwiększają, — dla czegoż? bo liczba ich wzrasta, bo wreście, życie coraz wykwinniejsze większéy ilości sprzętów, większych i coraz nowszych wymaga fabryk i rękodzieł, do których zakładu i utrzymania bez drzewa obeyć się niemożemy.

Ale, czyliż te powiększające się potrzeby, to rozszerzenie pól uprawnych, i to niszczenie lasów, nie ma mieć kresu? czyliż bydź może bez granic? Nie zapewne. Prawidłem ograniczenia będą, i bydź powinny też same potrzeby człowieka.

Nie może człowiek zupełnie obeysć się bez lasu. Bez nadwreżenia bezpieczeństwa swego, bez wyzucia się ze sposobu zaspokoienia licznych potrzeb swoich, niemoże dopuścić zupełnego wytępienia lasów.

Jest pewna równowaga, iest pewny stósunek między liczbą ludzi, a obszernością zaięty przez nich ziemi, i iest podobnyż stósunek, między różnemi rodzajami własności grontowéy i między różnemi gatunkami płodów, do których wydawania tęż ziemię przeznaczamy. O ten stósunek niedba, niezastanawia się nad nim człowiek rozsiedlający się. Przy samem wytępianiu lasów ciągnie z nich korzyści. używa drzewa, i wszystkim swoim dogadza potrzebom. Zaspokaiając żądze swe obecne, mniéy się troszczy o przyszłość. Tak zwyczajnie postępuje ród ludzki w dzikości lub dziecinństwie zostaiący. Tak dotąd ieszcze myśli wielki ogół ludzi. Małéy tylko liczbie zostawionem iest oddalone przewidywać wypadki; i starać się przyszłym szkodom i niedostatkowi zapobiegać; ale téy małéy liczby badania są ważne, skutki ich rozsiągać się mogą na wszystkie teraz żyjące i przyszłe pokolenia. Nie gardźmy więc iéy ostrzeżeniem i radą. Zważmy bacząc na iéy zdanie, że oprócz bezpośrednich

użytków iakie nam lasy dostarczają, są względy ieszcze ogólniejsze, które za zachowaniem ich w pewnej proporcji, iak naygwałtowniej przemawiają.

Prawda, że lasy zbyt obszerne utrzymują wilgoć i zimno, i czynią kraj niezdrowym i do wydania płodów mniej zdolnym; ale z drugiej strony równie iest rzeczą dowiedzioną, że kraj zupełnie z lasów obnażony traci potrzebną masę wody, zródła w nim wysychają, rzeki w swych łożyskach ścieniają się, tamuje się parowanie ziemi, a ztąd deszcze mniej obfitsze uymiają tego stopnia odwilżenia, bez którego wzrost roślin albo słabym albo iest niepodobnym. Stepy czarnomorskie i inne widocznie tego dowodzą.

Są więc ze wszelkich względów potrzebne do utrzymania i zachowania Lasy; ale w iakim one zostawać mają stosunku do innych własności ziemskich, iak części zachowanej naykorzystniej używać z zapewnieniem wiecznego iey trwania: oto iest właśnie cel Nauki, której potrzebę staraliśmy się usprawiedliwić i dowieść, a której różne oddziały w następującym wystawić chcemy obrazie:

Cały ogół znajomości Naukę Leśnictwa składających albo z nią związek mających, dzielić można na cztery wielkie podziały, to jest :

- na Wstępne,
- na Techniczne,
- na Polityczne,
- na Dodatkowe.

Do Wstępnych liczymy :

- 1 *mo.* Historią Nauki Leśnéy.
- 2 *do.* Encyklopedyą Leśną.
- 3 *tio.* Literaturę Leśną.

Do Technicznych należą :

- 4 *to.* Matematyka.
- 5 *to.* Nauka Przyrodzenia.
- 6 *to.* Technologia.
- 7 *mo.* Uprawa Leśna.
- 8 *vo.* Zachowanie Lasów.
- 9 *no.* Użytkowanie Lasów.

Polityczne składają :

- 10 *mo.* Ekonomia Polityczna wraz z Nauką Skarbową.
- 11 *mo.* Ekonomia Leśna.
- 12 *mo.* Skarbowość Leśna.

13to. Nauka Prawa tak ogólnego iak
Leśnego.

14to. Statystyka Leśna.

Nakoniec, Dodatkowymi nazwać można.

15to. Rysunek Topograficzny.

16to. Styl urzędowy.

17mo. Języki obce potrzebniejsze.

Poweźmieymy krótkie każdéy z tych przyto-
ezonych wiadomości wyobrażenie.

A. Co do zności Wstępnych.

1mo. HISTORIA NAUKI LEŚNEY.

Zatrudnia się śledzeniem i opisaniem postępów
samey Nauki od iéy zawiązania się aż do stanu
w którym ją widzimy dzisiay w różnych Europy
częściach. Nierówne jest wszędzie téy nauki
wykształcenie, iak różne są stopnie rozwinięcia
Administracyi Leśney. W Anglii, póki rząd po-
siadał lasy, była nad nimi administracya osobna,
było prawodawstwo leśne, iak o tém z dzieła
Manvooda (a) dowodnie przekonać się można.
Pierwszy początek iego zasięga roku 1016. w

(a) Manvoods Treatise of the Forest Laws fourth
Edition 1717.

którym król Kanut wydał ustawę Leśną pod tytułem *Charta de Foresta*. Od chwili rozdarcia dóbr rządowych podczas rosterek którym walka stronnictw dała nastanie, niema już król i rząd innéj własności leśnéj iak tylko tę którą iako Xiążę de Lankaster posiada. Znikły po większéj części lasy w Anglii, a niedostatek drzewa w tym kraiu, Polska i Norwegia dotąd, a od nieiakięgo czasu Ameryka północna zastępuią. Szczęśliwa iest przynajmniéj w tém Anglia: że węgiel kamienny opałem, a morze i obszerna żegluga zagranicznym opatrywać ią mogą bu-
dulcem.

Francya podobnież od dawnego czasu troskliwą była o zachowanie swych lasów. Pierwszy edykt królewski w tym przedmiocie wydanym został w roku 1209. za Filipa Pięknego (b). Od tego panowania, wiele iest bardzo urządzeń leśnych królów Francyi; żadne iednak tak obszerne, a osobliwie co do policyi leśnéj tak dokładne, iak Ustawa Ludwika XIV. w roku 1669. za sprawą sławnego Colberta wydana (c). Ta

(b) *Ordonnances sur les eaux et forets par Saintyon.*
Paris 1616.

(c) *Les lois forestières de la France par Pecquet.*
Paris 1758. 4. II. Volumes.

ustawa dotąd jeszcze jest zachowywana. Co do przepisów administracyjnych może ona służyć za wzór do naśladowania; lecz co do przepisów uprawy, już te się zupełnie prawie zmieniły, a to z przyczyny nowéj postaci nauk fizycznych które od czasu Colberta tak znaczny postęp uczyniły.

W epoce Cesarstwa Francuzkiego, lasy rządowe przynosiły dochodu rocznego 40 milionów franków. Umniejszył się ten dochód od powrotu rządu Królewskiego, a to przez zwrócenie znaczny części lasów Emigrantom, i przez poświęcenie kilku milionów morgów na umorzenie długów państwa.

Niemcy są oyczyzną Leśnictwa. Myślistwo dało mu nastanie, a zamiłowanie się w téj sztuce Xiążąt tego kraiu, zabezpieczając opiekę nad lasami i nad tymi co ich strzegą i uprawiają, rozwinęło naukę leśną do wysokiego stopnia doskonałości. Celują w Niemczech szczególnie i nauką i administracją leśną, Xięstwo Nassauskie, Królestwo Wirtenberskie, Pruskie, i Bawarskie. Wiele te kraie, osobliwie trzy pierwsze, winne są światłu i obszernym znościom P. Hartig terazniejszego Nadleśnego Naczelnego Pruskiego, iednego z najpierwszych Leśniczych żyjących.

Wspomnieć tu także należy P. Cotta, któremu od niedawnego czasu zarząd lasów Królestwa Saskiego jest poruczony, i który z obszernéj nauki dziś uczoneму światu jest znaiomy.

W innych krajach mniéj się zatrudniano nauką leśną. Są wszakże dobre urządzenia lasów w Szwecyi i Danii. Mało bardzo we Włoszech, Hiszpanii i Portugalii.

W Rossyi w roku 1799 pierwszy zarys Administracyi Leśnéj ogłoszonym został.

W naszym kraju, są ślady niektóre troskliwości dawnych królów naszych o zachowanie lasów; w ogólności iednak mało o téj szacownéj własności gruntowéj myślano. Po nieszczęśliwym podziale kraju naszego, rząd Pruski naywięcéj zaprowadzić w téj części u nas porządku starał się; mniéj był szczęśliwym rząd Austryacki.

Rząd Xięstwa Warszawskiego pomimo naygwałtowniejszych przeszkód, pomimo ciągłéj walki o byt o ustalenie i rozszerzenie Narodowości, zdołał, tak iak we wszystkich innych przedmiotach tak i w Leśnym Urzędzeniu utrzymać i zachować to wszystko co obcy za panowania swego u nas do-

bręgo i korzystnego zaprowadzili. Rządu naszego terazniejszego zamiary są ze wszech miar dobroczynne; wsparcie ięgo dla administracyi leśnéy dzielne. Postanowienia Królewskie, i Xięcia Namiestnika Jęgo dowodzą ciągłęy nad lasami opieki. Jest nadany temu oddziałowi gospodarstwa publicznego ruch, popęd; iest nadane nowe życie. Mamy Urządzenia coraz rozwiiające się, mamy Szkołę szczególną w któręy iuż się kształcą z korzyścią przyszi lasów naszych Administratorowie. Mamy w osobie sprowadzonego z zagranicy Nadleśnego Naczelnęgo Barona Brinckena, światłęgo, doświadczonęgo, i gorliwego sternika. Słowem, wszystko nam przyszlą Lasów naszych, przynaymnięy rządowych pomyslnosc obięcie. Ale od Urzędników Leśnych tak terazniejszych iako i przyszłych, nayistotnięy zawisł szczęśliwy skutek rozpoczętego dzieła. Niewątpimy o nich, bo pomni na powinność obywatela, pomni na święty obowiązek Polaka, który we wszystkich gałęziach znaiomości użytecznych doskonalić się z skwapliwością powinien, ażeby losy oyczyzny przez rozkrzewioną cywilizacyą, ustalił i ugruntował; starać się zpewne będą leśni urzędnicy pilną uwagą, i mocném przyłożeniem się zasłużyć sobie na to. ażeby w historyi nauki leśnéy wspomnie-

nie postępów naszéj Administracyi i ich własnych usiłowań i zasług, kiedyś, zaszczytne pozyskać mogło miejsce.

2do. ENCYKLOPEDIA LEŚNA.

Encyklopedia Leśna, jest to obraz wszystkich części Leśnictwa, i krótkie zebranie przedmiotów, zasad i przepisów ogół nauki leśnéj stanowiących; jest to że tak powiemy rozwinięcie, Artykułu któren za wstęp Dziennika naszego obraliśmy. Użytecznym jest bardzo w każdéj nauce, kiedy poświęcający się iéy przed zagłębieniem się w szczegóły, jest w stanie przejrzenia zawodu, iaki ma sobie wskazanym. Każda część iego oddzielna, w naturalnym z innemi zostająca stosunku lepiéy jest wyświecona, iedna drugą wspiera, a cała massa nowych znajomości porządnie i wczesnie uklassyfikowana, łatwiéy się pamięcią obeymuie i trwalsze w niéy sprawuie wrażenie.

3tio. LITERATURA LEŚNA.

Daie nam poznać Autorów, którzy o Leśnictwie w różnych czasach pisali i ocenia zarazem dobroć i użyteczność dzieł przez nich

wydanych. Przygotowany w szkołach, teorycznie ukształcony uczeń, nigdy dla kraju swego prawdziwie użytecznym stać się niemoże obywatelem, i urzędnikiem, jeżeli po ukończonych naukach, sam się dalej doskonalić niebędzie. Człowiek rozsądny i światły, całe życie swoje uczy się i znajomości nabywa. Ale żeby sobie do tego miał ułatwioną drogę, trzeba mu poznać źródła, z których czerpać z użytkiem może, i tego to uczy właściwa każdéj nauce Literatura.

Literatura leśna w językach niemieckim, francuzkim i w innych językach nowożytnych, a nawet i dawnych, iuż jest bardzo znaczną, iuż przechodzi liczbę dzieł kilka tysięcy. Istotną więc jest rzeczą, ażebyśmy posiadali gruntowną w téj mierze znajomość, i umieli uczynić wybór dzieł najlepszych i nayużyteczniejszych.

Pisma peryodyczne donosząc nam o dziełach obecnie wychodzących, są w stanie utrzymania nas w nieprzerwanym ciągu dalszego Literatury postępu.

B. Co do znajomości Technicznych.

4to. MATEMATYKA.

Pod tym ogólném nazwaniem rozumiemy w stosunku do Leśnictwa

Arytmetykę,	}	iako teoryczne oddziały téj nauki.
Jeometrią,		
Algebrę,		
Miernictwo,	}	iako części praktyczne.
Niwellacyą,		
Mechanikę.		

Bez tych wiadomości Leśniczy żadnym sposobem obejść się niemoże. Uczą tych nauk w szkołach powszechnych, iako wiadomości każdemu oświeconemu człowiekowi użytecznych, iako usposabiających rozsądek do wyobrażeń iasných, dokładnych, i do rozumowania loicznego. Jeżeli pierwsze teoryczne oddziały Matematyki usposabiają rozumowanie; drugie praktyczne, uczą nas zastosowania prawideł do działań samych.

Bez zasad miernicznych, iakże Leśniczy potrafi wytknąć poręb, oznaczyć obszerność wypaleniska, miejsca owadem uszkodzonego; iak oceni i zrozumie mappę i plan sytuacyiny?

Prawidła Niwellacyi, nauczą go sądzić o spadku wody i o potrzebie, sposobach i kierunku kopania i prowadzenia ścieków, rowów, i kanałów.

Mechanika wytłomaczy mu istotną przyczynę działania narzędzi nayprostszých, iako to: drą-

ga, klinu, i tym podobnych, których bez nięć empirycznie tylko zastósowaćby umiać.

5to. NAUKA PRZYRODZENIA.

Pod tym określeniem ogólném rozumiemy:

Botanikę,

Zoologią,

Mineralogią,

Fizykę, i

Chemię.

Mamyż tćomaczyć nieodbitą potrzebę dla Leśniczego uczenia się Botaniki, tćomacząćy skład zewnętrzny i wewnętrzny, tudzież historią powstania, wzrostu i zgonu nayistotniejszego przedmiotu iego starań, to iest roślin a między niemi drzew?

Bez Zoologii w ogólności niebędzie umiać rozoznawać, a zatém i skutecznie ochraniać różnych gatunków łownego zwierzka w kraiu naszym przez niedozor i zaniedbanie prawie wytępionego.

Bez Entomologii, albo téy części Zoologii, która owadami się trudni, nieumieiać poznać i rozroźnić, niepotrafiemy się ochronić od szkód, iakie nam leśne owady przyczynić są w stanie.

Mineralogia tłómaczy nam zewnętrzne charaktery ziem, z których się grunt nasz leśny składa, a który przyrodzenie na kolebkę, fundament i grób naszych drzew przeznaczyło.

Fizyka i Chemia dają nam wyobrażenie, *pierwsza* o ogólnych własnościach ciał, i wpływie iaki iedne na drugie wywierają. Przez nią bliżey poznamy skutki klimatu, ciepła, zimna, światła i wilgoci. *Druga*, daie nam poznać skład wewnętrzny ciał i powinowactwo żywiołów z których się składają, a od którego ciągłe tychże ciał skupienie się rozkładanie i przetworzenie zawisło.

6to. TECHNOLOGIA.

Wiele iest działań z Leśnictwem styczność mających, w których człowiek dla użytku swego przerabia twory przyrodzone; to przerabianie ażeby było doskonałe i celowi odpowiadające, powinno bydz zgodne z prawidłami saméy natury. Te prawidła znać i za pomocą doświadczenia i nauki z niego czerpancy umieć zastósować: tego nas uczy Technologia.

Technologia Leśna ogranicza się na takich działaniach które w praktycznem Leśnictwie zda-

rzyć się mogą, iak n. p. pędzenie smoły, terpentyny, palenie węgla, warzenie potażu, i t. p.

7mo. UPRAWA LASÓW.

8vo. ZACHOWANIE LASÓW.

9no. UŻYTKOWANIE LASÓW.

Trzy te części nauki Leśnéy nazwaćby można iednym ogólnym wyrazem: *Leśnictwem Techniczném*.

Pierwsza z nich, to iest Uprawa uczy nas na danéy nam obszerności, wychować ilość drzewa naywiększą, naylepszego gatunku, w naykrótszym czasie, i z naymniejszym kosztem. Pilne badanie działań saméy natury, i korzystne użycie sił iéy organicznych, iest zasadą téy części nauki, która sama iest, że tego wyrazu użyiemy, podstawą wszystkich innych:

Nauka zachowania Lasów, dzieli się na dwa wielkie oddziały, to iest: na

Policją Leśną, i

Naukę Urządzenia Lasów.

Policya Leśna podaie prawidła, iak zachować lasy od uszkodzeń chwilowych, przypadkowych przez niedozor, niedbałość, swawolę, lub chęć nieprawą zysku zrzędzać się zwykłych.

Nauka urzędzenia ustala pomyslność lasów przez objaśnienie prawideł, podług których poznaiemy istotną ich zamożność, postanawiamy zewnętrzną i wewnętrzną ich Administracyą ze względu na korzyści obecne i przyszłe.

Trzecia część Leśnictwa Technicznego, to jest: użytkowanie, uczy nas wszelkich sposobów ciągnięcia korzyści z lasów tak z samego drzewa, iako też z innych przedmiotów do lasu należących, lub w lesie znajdujących się.

C. Co do zności politycznych.

10mo. EKONOMIA POLITYCZNA.

Wykrywając źródła bogactw krajowych, i sposoby iakimi te się tworzą, zamieniają i spożywiają, uczy nas, iak godzić mamy potrzeby ze sposobnością, i iak na pomyslności każdego członka towarzystwa, gruntować należy szczęście ogólne. Nauka ta, godna człowieka myślącego w żadney szkole Administracyiney zaniedbaną bydzby niepowinna; bo tyle tylko każda oddzielna i technicznie traktowana gałęź Administracyi w przepisach swoich usprawiedliwioną bydz może ile się z ogólnemi Ekonomii Polityczney prawidłami zgadza.

11mo. EKONOMIA LEŚNA.

Co Ekonomia Polityczna jest w ogólności dla wszystkich przedmiotów któremi się trudni, to Ekonomia Leśna jest w Leśnictwie. Jest to Teorya Administracyi Leśnéy, ugruntowanie iéy prawideł, wyłuszczenie powodów, i zastósowanie ich do potrzeby i miejscowości.

12mo. SKARBOWOŚĆ LEŚNA.

Uczy nas Teoryi, i praktycznych prawideł podług których dochody y wydatki leśne powinny bydź urządzone, zapisywane, i usprawiedliwiane.

13tio. NAUKA PRAWA.

Każdy w towarzystwie żyjący człowiek ma ze współ-żyjącymi stosunki. Te stosunki gruntują się na prawidłach i przepisach prawa; każdy znać ie powinien o tyle przynajmniej, ażeby wiedział, czego domagać się ma od innych, i co sam innym jest winien. W nauce prawa ogólne w téy mierze znajduią się przepisy. W prawie leśném szczególne zastosowanie. Urzędnik Leśny iako stróż własności publicznej, iego pieczy powierzony znać powinien sposoby prawne, iakiemi posiadany własności bronić, zagarnioną ma odzyskiwać.

Jakieśmy wyżéy uprawę, zachowanie, i użytkowanie lasów nazwali Leśnictwem *Techniczném*, tak Ekonomią Leśną, Skarbowość Leśną, i Leśne prawo, nazwaćby można Leśnictwem *Polityczném*. Pierwsze potrzebne jest dla każdego Leśniczego administrującego; bez drugiego, nie może się obeysć sterujący.

14to. STATYSTYKA LEŚNA.

Jeżeli *Historya* administracyi i nauki leśnéy uczy nas tego co było; jeżeli inne oddziały Leśnictwa technicznego i politycznego wskazują iak bydź powinno. — *Statystyka* opisuie, co i iak jest rzeczywiście.

Statystyka leśna daie obraz stanu obecnego Leśnictwa krajowego. W Państwach od dawna urządzonych, kursa téy nauki, porównywiąc ie co lat kilka, mało okazywać powinny różnicy. U nas, u których wszystko się ieszcze tworzy, i rozwia, każdy rok znaczne w statystycznym obrazie obiawiać powinien odmiany, coraz nowy postęp, coraz nowe odkrywaiąc wydoskonalenie.

Więszéy ztąd nabywa ważności *stastyka* Leśnictwa Polskiego a porównanie kursów téy

nauki służyć będzie mogło następcom naszym za materyał do dalszego prowadzenia historyi téj nauki.

D. Co do zności dodatkowych.

15to. RYSUNEK TOPOGRAFICZNY.

Tak nieodbitcie każdemu Leśniczemu jest potrzebny, iak zności Miernictwa.

16. STYL URZĘDOWY.

Nie jest rzeczą obojętną dla urzędnika publicznego. Proste wyłuszczenie rzeczy, iasny wywód okoliczności stanowiących, chronienie się od wszelkich ozdób krasomowskich i krótki sposób tłumaczenia się: oto są cechy stylu, którego nabywanie sądziemy byź tém potrzebniejszym, im więcéy z doświadczenia przekonani iesteśmy, że sposob pisania tym zasadam przeciwny, a po większój części dotąd używany, przynosi stratę czasu, i na próżno powtarzane odpisy, polecenia i objaśnienia na których i rzecz publiczna i sami interessowani przez zwłokę niepotrzebną, a czasem i przez mylną decyzją szkodać są przymuszeni.

17mo. JEZYKI OBCE

Potrzebne są Leśniczemu polskiemu, bo zbyt mała jest ieszcze liczba dzieł o Leśnictwie w na-

rodowym języku pisanych. O dwóch języków nabyć starać się powinien Leśniczy chcący się w wyższym stopniu wydoskonalić, to jest: nayprzód języka niemieckiego, a po nim francuzkiego.

Oto jest krótki rys przedmiotów i znajomości ogół nauk leśnych stanowiących. Rozmaitość ich zastraszać nikogo niepowinna. Kto się szczerze powołaniu leśnemu chce poświęcić, kto w tym zawodzie, wiele przyjemności podającym, chce być prawdziwie użytecznym, kto się wprzód w naukach ogólnych w szkołach dawanych dostatecznie wydoskonił, temu nabyć znajomości technicznych trudnem się zdawać niebędzie. Dzięki rządowi oświeconemu, dzięki naczelnikom władz naszych kraiovych; dzięki tym, którzy za Xięztwa Warszawskiego stali się administracyi polskiéy założycielami, a z których światłego zarządu Królestwo nasze teraznieysze tak wiele korzysta; dzięki duchowi czasu, że iuż w kraiu naszym gaśnie to mniemanie iż każdy do wszystkiego jest zarówno zdatnym. Gruntuie się przeciwnie codzien mocniéy przekonanie: że do każdego zawodu, do każdéy gałęzi administracyi publiczney, wprzód się dostatecznie przygotować należy, nim się urząd obeymie. Oby ta coraz silniéy wzrastaiąca opinia wcześnie zaięła

całą młodzież naszą. O by ją przekonała: iż się nasamprzód sposobić należy w szkołach krajowych do nabycia tych wszystkich ogólnych wiadomości, które każdy oświecony obywatel bez różnicy posiadać powinien. Ukończywszy z korzyścią te nauki ogólne, niech potem albo w szkole głównej, albo w szkołach szczególnych do wyłącznie przez siebie wybranego zawodu stara się sposobić i doskonalić. Ażeby prawdziwie bydź użytecznym urzędnikiem długiéy bardzo wprawy, długiego potrzeba przysposobienia się. Odmieniać powołania i rodzaje służby, iak iest oznaką lekkości, tak zawsze prawie połączone iest ze szkodą publiczną, a nawet i ze stratą czasu dla przenaszającego się z iednéy do drugiéy służby. Wreście niech ta dostojna młodzież krajowa pomni, że w iéy sposobie postępowania, w iéy pilném przykładaniu się do szczególnego wybranego przedmiotu, w iéy staraniu o nabywanie nauk nie powierzchownie ale doskonale rzecz zgłębiające, i gruntowne, iuż nam wczesnie przyszłych losów naszych nadzieie upatrywać wolno. Jeżeli z pilną do nauk chęcią, ieżeli pilném badaniem dzieiów oyczystych ocenią dostatecznie przymioty charakteru stałego, rozważnego; ieżeli strzegąc się błędu poprzędników wprawiać się będą wczesnie w trudną sztukę hamowania zapędu, i trzymania młodéy

i buynéy Imaginacyi na wodzy rozsądku
 dostrzegaiący takiego w młodziéży naszey du-
 cha, takiego dążenia, z pociechą i z pewnością
 przepowiedzieć będzie mógł: że w krótcie kray
 nasz, tak często dotąd klęskami i srogim losem
 miotany, słynać będzie nawet u nayodlegley-
 szych narodów, co nas albo mało, albo z nie-
 wiernych tylko znali opisań; że nauczą się na-
 ród polski cenić i szanować, i iak dotąd upa-
 dek nasz mało kogo obchodził, tak odtąd wzrost
 nasz i pomyślność, przez dar wspaniałości ugrun-
 towana, i przez własne nasze wytrwałe zarazem
 i rostopne usiłowania wznieść się mogąca, co-
 raz więcéy uwagę światłych i cnotliwych ludzi
 ściągac i zajmować będzie.

R. K.